

Can Cusí, la Sala Edison de Figueres

JOAN FERRERÓS > TEXT

TORNER > FOTOGRAFIA

La Sala Edison –popularment Can Cusí, pel nom del seu fundador– de Figueres va tancar el 13 de setembre de 1984; l'última pel·lícula que s'hi va projectar fou *La invasión de los zombies atómicos*, molt premonitòria del calvari que el llegendari cinema-teatre havia de patir de llavors ençà. Després d'uns vint-i-cinc anys d'abandó podem imaginar com deu estar per dins: des de l'exterior fa temps que es percep que el teulat s'ha enfonsat, de manera que hi plou a dins i, en conseqüència, el pati de butaques i l'amfiteatre estan definitivament devastats; s'han hagut de derruir els balcons que donaven al carrer de Sant Pau pel perill que representaven, etc.

La sala, inaugurada l'any 1905, va ser el primer cinema de projecció amb llum elèctrica que va funcionar a la província de Girona; a la primera sessió s'oferiren documentals sobre una excursió a Montserrat, els apatxes, un concurs de bebès, un film sobre Cristòfor Colom, i vuit quadres i sis vistes del Japó. L'edifici actual, amb façana modernista, és de l'arquitecte Josep Azemar i s'inaugurà a final de 1913; l'interior disposava d'un gran vestíbul, una anomenada «sala dels miralls» posteriorment destinada a bar, una gran escalinata presidida per un bust de T. A. Edison i un saló de descans, tot amb molt de marbre i d'una gran elegància; la platea ofería vuit-centes butaques, i l'amfiteatre cinc-centes. Per un lateral hom podia sortir durant el bon temps a un extens pati-jardí que servia perquè els espectadors s'hi passegessin a la mitja part de les sessions cinematogràfiques o teatrals. Es diu que l'alt nivell d'elegància de la Sala Edison i del també modèlic teatre-cinema El Jardí –edificat al davant el 1916– en part es devia a la competència que també es feren en altres àmbits els dos industrials que els erigiren, respectivament Carles Cusí i Pau Pagès, *en Garida*.

Els experts sempre han catalogat Can Cusí com un dels edificis historicoartístics més interessants de Figueres, i diversos col·lectius i associacions n'han reivindicat el salvament moltes vegades. Pel cap baix es deixaren perdre dues magnífiques ocasions per salvar-lo sencer, en desestimar les propostes de Tomàs Mallol de convertir-lo en museu del cinema –que acabà a Girona– i de Genís Matabosch d'hostatjar-hi un museu del circ.

La història recent mostra que no s'ha fet res o no s'ha arribat a cap resultat. O potser sí: segons *vox populi*, calia que passés prou temps perquè la recuperació fos impossible i, quan el solar quedés net de runes, heus ací que hom disposaria de centenars (milers?) de metres quadrats a quatre passos de la Rambla. En tot cas, els ajuntaments presidits pels llargs regnats de Marià Lorca i Joan Armangué, i els dos propietaris de l'emblemàtic edifici –la família Cusí i, des del 2003, Antoni Escudero– no han pas sabut o volgut trobar el camí del mig per conservar-lo. L'actual alcalde Santi Vila potser encara podria arribar a salvar-ne els mobles: l'entrada, l'escalinata, la sala dels miralls i el saló de descans.

